

A PESTI BROADWAY

Vér és arany,
vér és réz,
arany és réz,
bűn és terv

Riport a könnyű pénz, futó szerelem, lázas
tervek, festett arcok és feslett életek pesti
negyedéről, ahol Angelo élt, virágzott,
szórta a pénzt és aratta a szerelmet

Egy gyilkos,
egy áldozat
és egy frakk
története...

Története nincs, hagyományairól senki sem tud. Dalt nem írtak róla, költő nem énekelt meg s még a slágerszerzők is kifelejtették egy-egy rímeik közül. Neve ha fennmarad, csak a lapok rendőri tudósításai, riportok és pletykarovatok örzik az utókor számára s a városrészt „örök emlékeit” csupán a gazdasági rendőrség aktái közt találhatjuk majd meg. Nincsenek krónikásai és nincsenek szerepei sem, mint egykor a Stefáninának, a Gellérthegyi aljának, a Ligetnek vagy a Dunakorzónak voltak. Az embernek az az értéke, a Nagymező ucca környéke, a Broadway valahogy Budapest történelmén és törvényén kívül él, multja nincs és jövője sincs, csak jelene van izgatott, kurta percei, ismét a pénz, szerelme a pletyka hőse, nos, hőse csak egy volt, Angelo, parkettáncos, aki taxin járt falat bontani, arannyal, krómtalpú cipővel, pezsgővel fűzetett a barátságért és zsebéből lőtt, gondolkodás nélkül...

A pesti Broadwayt, első pillanatra talán ez a legkülönösebb, mindenki utálja, „örökös tagjai”, vámszedői, lovagjai, futóvendégei egyaránt. Rettegetés hely, az embernek felfordul a gyomra, mi csoda alakok ilnek egymás hegyén hátán, mondják s ott ülnek naponta ők is. Sokan hivatalból. Amikor az infláció számözege lassan, lassan elviselhetetlenné vált, akkor huzód-tak át szinte észrevétlenül, egyik napról a másikra a kisebb kaliberű valutások az arannyal, textillel, szeszrel és amerikai szeretetsomagok rakományával dolgozókat, cigarettázérek és óvatosabb csempészfőnökök az Oktogontól a nagymezőucai eszpresszó terraszaira. S velük jöttek a nők, kék árnyékkal a szemük alatt, platinaszőke, nylon zsuzsukkal, ők is ott ülnek, hivatalból. Aztán megérkeztek az autógyilkosok és autókerceskedők, különböző csendestársak, néhány mindenre kapható nyugatos fiatalember, alhirlapírók olcsón átadó pletykakészletükkel és az összes „filmvezérek”. Másod- és harmadrangú színészekkel, statisztákkal bővült még a társaság s izgalmat, rendkívülit kereső kispolgárokkal: a pesti Broadway, a „művészvilág” néhányszáz méteres aszfalt-darabon megszületett...

A Broadway nyugati partja

A Broadway város a városban, két partja van, belső negyede és perifériája, csak a villamosnak nem tartoznak hozzá. A villamos sem, a ritkán és csörömpölve érkező tizes, amely batyus, kosaras utasaival mintha eltévedt volna erre. A bensülöttek észre sem veszik, villamossal érkezni a Broadwayra nem szokás. Az ember vagy gyalog jön, lassan, mindenkinek az arcába nézve, vagy kocsin. A kocsik, majdnem az összes magánautók lassítanak a Broadwayn, lépésben haladnak, a bentülő kihajol, hogy lásson és hogy lássák...

Az új kocsikat feltétlen meg kell mutatni itt. Ha naptár nem is lenne, az idő előrehaladását akkor is pontosan követni lehetne a parkoló kocsik rendszámai nyomán.

6 Világosság Vasárnap 1947 VIII. 3

Június utolsó hetében a nyolcezerrel kezdődő rendszám volt aktuális, most a kilencezerhatszáz. És az Aerók, Skodák, a fekete Renault Jourvaquaire-ok után most megjelent a Broadwayn a legújabb pesti import kocsik, a Renault Prima-quatre is...

Számtalan film készül a Broadwayn. A negyed filmesei, elég sokan vannak, naponta vásárolnak ötleket, osztják ki a forgatókönyvírást, a rendezést. „Jelfedeznek” és szerződötnek új csillagokat, többnyire a helyszínen található platinaszőke, árnyékoltszemű nők közül. A filmek egyik asztaltól a másikig hihetetlen karriert futnak be, mindenki „benne van”, az ötlek és a kidolgozás egyre „örüdsibb” lesz, az üzlet bomba, aztán elfelejtik az egészet. Hogy miből élnek azok, akik résztvesznek ebben a szinte reggeltől éjfélig dúló hatalmas filmgyártásban, azt csak nagyon, nagyon kevesen tudják. De mindenestre rengeteg eltartott üldögél a Broadwayn, Sántha Dezsővel is sokan vesztették el talpkövéket, támaszukat...

És a keleti partja

A Broadway perifériája a keleti parton van, a Mozsár ucca sarkán, ez a lehetőségek hazája. A külváros jelentő eszpresszó tulajdonosa lecsúszott szabotcsmegyei gróf, üzletvezetője néhány hónappal ezelőtt még az Angyal földi elmeogyintézetet építtette volt. Innen indult el a Broadway hőse, Angelo s a Broadway áldozata is, Bányai Mária. A huszonnégy éves, bronzhajú lány siilszerűen halt meg: divatos kosztümben, telitalpas cipőben, a rendőri nyomozás adatai szerint kéjgyilkosság áldozata lett...

Az eszpresszóban szerződés nélküli névtelen nagyságok, táncosnők, az egyik színház ügyvezető férfi balalettjeinek tagjai, autógyilkosok, filmesek tanúdnak, s néhány félvilági levegőt, olcsó ripacsromantikát szomjazó „privát”. Világítás alig van, a „külváros” sötét, mint a külvárosok általában, a levegő nagyon rossz, a babkává illatát elnyomja a festékszag, a kölni és a cigarettafüst.

— Szervusz — mondja az üzletvezető, amint belépünk. Mindenkit tegy, erről nevezetes. És kicsit szabadszajú. A félvilági levegőt, olcsó ripacsromantikát szomjazó „privátok” boldogan nének össze. Elmeogyintézetben volt, minden-

kit tegez és talán egyszer dühöngeni is fog. Roppant izgalmas...

Bányai Máriáról és Angelóról kérdezősködöm. Angelóval torkig vannak. Kicsit kényelmetlen az egész. Meg a Guszti, a Bachmann Guszti, a férfibalett tagja, itt ült mindennap. De az eszpresszó külváros, csodálkozni nem csodálkoznak semmin. Aki lebukott, lebukott. Ha kijön, újra maguk közé fogadják. Sokan jönnek ki, a pupos Fesztinger Zsigát, aki Angelo előtt „futtat” Németh Marival, érdeklődve várja mindenki. Zsiga rezet adott el arany helyett. Amikor a nyomozók aranyüzlet közben tettenérték, mosolyogva mondta:

— Arannyal, uraim, én? Soha nem nyúltam aranyhoz.

Megmutatta az aranyrudakat. Mind réz volt. Hát nem anyagi? Azért persze lecsukták, de milyen jókat fog majd mesélni, ha kijön...

A kis vörös és a bórkereskedő

Bányai Máriát mindenki ismerte. Nézik a fényképét, igen, az a kis vörös... Itt-ott fellepett mutatókban, nyáron a Balatonon is volt, a sarokban ült mindig egy delirium iredemesse katonatiszttal, egy aulós-sal, meg egy bórkereskedővel. Az Indián-csónakházban ismerkedett meg velük. A bórkereskedőt be is vitték a rendőrségre, amikor a lány holttestét megtalálták, de alibit igazolt. Ez a bórkereskedő mindenre képes fiú, mesélik a „külvárosban”. Terhelt, néha dühöng, tépi a nők hátát. A „nagy száma” az volt hogy kocsijába ültetett egy-egy nőt és órákon át száguldott velük valamelyik négy ucca hárdrolta háztömb körül. Egészen addig, amíg a nő felajult nem lett a félelemtől. Akkor aztán mentek „inni valamit” többnyire a bórkereskedő saját konyhakészletéből...

A bórkereskedő valóban remek figura. Hármasban lakik feleségével és annak barátnőjével s a helyzet bő alkalmat ad a „külváros” alkalmi pszichológusainak a kuszált lelki kapcsolatok boncolgatására. Mert szép számmal akadnak lélekbuvárok a Broadwayn s van olyan is, aki pszichológiai aapon intézi a Nagymező ucca levegőjéhez illő gyors és rövid szerelmi ügyeit. A társaság „kitippel” egy nőt a platinaszőkek, árnyékoltszeműek közül, fogadásokat kötnek, lélekbuvár meghajol bemutatkozik, kezdetét veszi a kísérlet. Angelo

egyszerűbben csinálta. Ő karkötővel és gyűrűvel dolgozott. Persze ellenállhatatlan volt...

— Ha akar valami jót hallani, hallgassa meg a frakk történetét — mondják a „külvárosban”. Atmegyünk a „belső negyedbe” a lulsó partra, ez az irodalmi és művészeti központ, itt valóban látni ismertebb színészeket is és kevesebb a platinaszőke nő.

Egy frakk története

— Angelo egy frakkot ajándékozott valamelyik ismerősének — meséli egy mindentudó bensülőt. Másnap a fülebe jutott, hogy két színész, akinek egy frakkra volna szüksége, megsértődött, mert nem nekik adta. Néhány nap múlva a frakk tulajdonosának lakásán ismeretlen tettesek betörték, a frakk ellűnt, a két színész között pedig tizennyolc selyeminget osztott ki Sántha Dezső. A károsultat nyolc méter galambszürke szövettel a ajándékozta meg. Angelóval lehetett beszélni. Volt olyan is, akít nyaralni küldött. Két heti nyaralásának költségeit fedezte...

Ilyen volt Angelo s most torkig vannak vele. Vagy talán kötelek lett volna mindenki lenyomozni, honnan van az ajándék? Angelo sokasem mondta, hogy betörni jár.

— Nagyon kevesen vannak, akik nem fogadtak el tőle apróságokat — mondja valaki, aki és gyorsan megesküszik mindenre ami szent, hogy ő valóban nem fogadott el semmit. De sokan kaptak, nagyon sokan...

Délután kettőtől hajnali háromig

A Broadway napja négy részre oszlik. Délután kettőkor tűnnek fel az első bensülöttek, helyet foglalnak és hatig ülnek egyhuzamban. Időmilliomosok, még egyikük sem halt éhen. Hétkor jön a második csoport, benépesednek az összes terraszok, üzletkötések, pletykaterjesztések ideje ez. Fél tízkor telt ház van, megérkeznek a „privátok” is, akik boldogok, ha három asztal távolságban ülhetnek valamelyik ismertebb színésztől és halhatnak valami eredeti „művészi” hírt. Éjfél után újra csak a bensülötteké a Broadway, a hangulat egészen családias, kisajátítják az üttetet is, ott ráznak kezét, borulnak egymás keblére, kettles, hármas csoportokban közlekednek egyik terraszról a másikra, fekete helyett inkább már valami alkoholt isznak s mindenki nagyon jókedvű. Hajnali három felé csendesedik el a két part, az első villamos egymásrarakott nádszékek, papírhulladékok, cigarettacsutkák mellett dübörög, a Broadway reggel kilencig majdnem olyan, mint a többi pesti ucca, az ember észreveszi a szemteskocsit, a postást és a rendőrt...

Története nincs ennek a városrésztnek s nincsenek szerelmesei. Hőse betörő volt, zsebből lőtt, gondolkodás nélkül, áldozatát ismeretlen tettes ölle meg, törzslakói kétségbeesetten kapkodnak a pillanat örömei, a perc haszna után. A pesti ember, amikor kinéz a Broadwayra érkező villamosból, mintha valami távoli sziget kivesző bensülötteinek furcsa pusztuló életét látná maga előtt...

Vajda István

10 FORINT 2 DRO IGAZOLVÁNYKÉP
3 órán belül. FOTO PÁRISI NAGY ÁRUHAZ

Foga om az
ÖRDOGOROM-CSARDA Budán
Hőségben hívős Cigányzen
Kittűnő konyha

Vidámság, ritmus, hangulat **a PLANTÁZS**
augusztusi rekordműsora Nádassy László kísérvüje,
Alfonso, Micsoga, Földessy Éva,
Szántó Klári, Goda Margit, Pavlova,
Görög Klári, Kállay Klári és
JOE KELLY
Halló Budapest! a káprázatos zsonzlor felléptével.
Asztalrendelés: 224-668